

VARGA CSILLA

ETNIKAI PÁRTOK ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉSE A SZLOVÁKIAI MAGYAR KÖZÖSSÉG PÁRTJA ÉS A MOST-HÍD TEVÉKENYSÉGÉNEK TÜKRÉBEN*

Az etnikai-nemzeti kisebbségek érdekérvényesítése többféle módon és különböző szervezeti formákban jelenhet meg; a kisebbségi politikai mobilizáció legjellegzetesebb formációjának az etnikai pártok tekinthetők. Az etnikai pártok – elviekben – képesek a kisebbségek megfelelő, szervezett keretek közötti és az államhatalom különböző szintjein történő képviselőre. E pártok elemzésekor azonban fontos meghatároznunk, mit értünk valójában *etnikai párt* alatt, illetve mely csoportosulások vonhatók bele a fogalomkörbe. E tanulmány először néhány szakirodalmi definícióval, majd saját meghatározással szolgál az etnikai párt jellegét illetően, majd kifejezetten két szlovákiai párt, a Magyar Közösség Pártja (MKP) és a Most-Híd munkájára fókuszálva eddig elért eredményeit és hiányosságait veti össze korábban lefektetett céljaival négy kiválasztott témakör mentén (régiófejlesztés, kisebbségi nyelvhasználat, Kulturális Alap, Minority SafePack). E két párt helyzetét azért is érdemes megvizsgálni, mivel 2009-ig egyetlen magyar párt, a Magyar Koalíció Pártja működött Szlovákiában magyar etnikai pártként. Ez követően helyét a Magyar Közösség Pártja vette át, mivel néhány magyar képviselő kiválásával és szlovák nemzetiségű politikus bevonásával létrejött az új, Most-Híd párt. A párt magát *polgári párt*ként definiálja, de jelentős kisebbségvédelmi célkitűzéseivel, kisebbségi érdekérvényesítő pártként sem hagyható figyelmen kívül. Az említett témakörök áttekintésével választ keresek elsősorban arra a kérdésre, milyen jogokat és lehetőségeket sikerült kivívni a szlovákiai magyarok számára az elmúlt néhány év során; illetve hogyan áll a két párt az említett négy témakörhöz.

Az etnikai pártok

Az etnikai pártok meghatározására több kísérlet is született, melyek többsége megegyezik abban, hogy etnikainak nevezhető egy párt akkor, ha egy vagy

* A tanulmány a szerző személyes véleményét tükrözi és független minisztériumi munkájától, a tanulmányban megfogalmazottak semmilyen formában nem tekinthetők a Külgazdasági és Külügyminisztérium álláspontjának.

több *etnikai csoport* érdekeiért száll síkra. Az etnikai párt definíciójával kapcsolatos kérdésre adható válaszok azonban bonyolódnak, amikor egyes politikai pártok viszonylatában szükséges meghatározni, hogy azok etnikainak minősülnek-e. Mivel nem minden esetben világos magának az etnikai csoportnak a meghatározása, valamint nehézséget okoz annak megválaszolása, hogy egy párt valóban az ő érdekeiket képviseli-e, így magának az etnikai pártnak a fogalma is sok esetben kérdéses lehet.¹

Közép- és Kelet-Európában az etnikai pártok „nagy koncentrációban” vannak jelen, ami a térség történelmi hátterét figyelembe véve egyáltalán nem meglepő. Az identitáspolitika az állam és nemzet újraértelmezésében kiemelkedő szerepet játszott, valamint nemcsak a nemzeti kisebbségek érdekérvényesítése szempontjából vált fontossá, hanem a többségi pártok nemzetépítő stratégiáiban is megjelenik.² Az etnikai politikai mobilizáció általában egy bizonyos kisebbség vagy kisebbségek identitásának védelmére épít az állammal vagy olyan globalizációs hatásokkal szemben, amelyek a nagyobb migráció vagy gazdasági kiszolgáltatottság miatt a közösség megmaradására veszélyt jelentenek.³ Ez a tendencia, a nemzeti közösség identitásának, jogainak védelme Közép- és Kelet-Európa kontextusában hatványozottan van jelen, valamint főként a kilencvenes évektől kezdve egyre erőteljesebb szerepet, hangot követel magának akár az etnikai pártok, akár egyes civil mozgalmak céljainak közvetítése által.

Az etnikai pártok meghatározásával kapcsolatban általánosságban elmondható, hogy nem létezik egységes szempontrendszer, mely jellemzők figyelembevételével szükséges vizsgálnunk az etnikai pártokat. A teljesség igénye nélkül, egy párt etnikai minősülhet például az által, hogy

- a) vezetőinek, illetve képviselőinek egy része az adott ország egy bizonyos etnikai kisebbségéhez tartozónak vallja magát;
- b) tagjai egyetértenek e kisebbségek célkitűzéseivel, vagy megpróbálják érvényesíteni e kisebbségek akaratát;
- c) programjukban különös figyelmet szentelnek a kisebbségek jogainak, céljainak, létének, akaratának, vagy egyenesen e célból jöttek létre, tehát programjuk középpontját efféle témák alkotják;
- d) a párt szavazatainak nagy része egy vagy több etnikai csoportba tartozó egyéntől származik;

¹ CHANDRA, Kanchan: *What is an ethnic party?* (Party Politics 17/2), Sage Publications, New York University, 2011, 151-169. p., 151. p., <<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.717.6905&rep=rep1&type=pdf>> (letöltve: 2017. 11. 23.). (Az angol nyelvű írásokból saját fordításomban idézek.)

² VIZI Balázs: Regionális, kisebbségi politikai mozgalmak és az európai integráció, In: SZARKA László et al. (szerk.): *Nemzetfogalmak és etnopolitikai modellek Kelet-Közép-Európában*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2007, 325-326. p.

³ *Uo.*, 326. p.

e) a párt önmagát, különböző okokra hivatkozva, etnikaiként írja le, és így tovább.

Chandra az etnikai csoportot olyan alkategóriaként definiálja, ahol a tagsághoz bizonyos származáson alapuló jellemzők szükségesek. Az etnikai párt pedig szerinte úgy határozható meg, mint ami etnikai csoport vagy csoportok érdekeiért száll síkra. E megfogalmazás alapján a multietnikus párt minden etnikai csoport védelméért kiáll, míg a nem etnikai párt egyik etnikai csoport érdekét sem védi.⁴ A kettő közé sorolhatók be azok az etnikai pártok, melyek egy (vagy akár több) kisebbségi csoportot képviselnek.

Ishiyama és Breuning szerint az etnopolitikai párt olyan szerveződés, melynek az a szándéka, hogy egy bizonyos etnikai csoportot képviseljen, valamint politikai hatalomra akar szert tenni annak érdekében, hogy etnikai csoportok viszonylagos hatalmát növelje, helyzetét erősítse.⁵

Gunther és Diamond olyan politikai alakzatként határozzák meg az etnikai pártot, mint ami a saját etnikai csoport szavazatainak mobilizálására törekszik. Alapvetően klientelista politikai gépezetként tüntetik fel, melynek célja az állam minél több erőforrásához biztosítani a hozzáférést az etnikai alapon körülhatárolt klientúra számára. Az etnikai párt e bizonyos etnikai csoport számára elérhető lehetőségekre vagy létüket veszélyeztető körülményekre utaló üzenetekkel próbálja megszilárdítani és mozgósítani etnikai bázisát, és az effajta pártok esetében, a többitől eltérően, nem céljuk a társadalom más rétegei támogatásának elnyerése.⁶

Müller-Rommel úgy véli, az etnoregionális pártok földrajzilag körülhatárolható, a területileg koncentráltan, periférián élő kisebbségek törekvéseire épülnek, melyek a nemzetállam működési vagy akár demokratikus rendjének megváltoztatásával követelik kulturális identitásuk elismerését.⁷

Bizonyára sokáig lehetne folytatni a sort az etnikai pártok meghatározásával kapcsolatban. Tény azonban, hogy az etnikai pártok létjogosultságát sokan vitatják; az ellenzők e csoporton belül is főként kétfajta nézetet vallanak: egyesek a politika bármilyen jellegű összefonódását az etnicitással természetellenesnek és ésszerűtlennek tartják és elutasítják, mások az etnikai párt ésszerűségét és célra vezető jellegét racionális megfontolásokból vonják kétségbe. Az is gyakori, hogy az etnicitás politikai aktivizálódását destabi-

⁴ CHANDRA: *i.m.*, 154–155. p.

⁵ *Uo.*, 156. p.

⁶ Vö. SALAT Levente – SZÉKELY István Gergő: Az etnikai párt fogalma, In: FEDINEC Csilla – SZARKA László – VIZI Balázs (szerk.): *Etnikai pártok Kelet-Közép-Európában, 1989–2014*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2018 (megjelenés alatt), 31–32. p.

⁷ Idézi VIZI: Regionális, kisebbségi politikai mozgalmak..., 327. p. Eredetileg L.: MÜLLER-ROMMEL, Ferdinand: Theoretical consideration, In: DE WINTER, Lieven – TÜRSAN, Huri (eds.): *Regionalist Parties in Western Europe*, Routledge, London, 1998, 19. p.

lizáló következményekkel kapcsolják össze, és elkerülhetetlennek tekintik ilyen esetben a konfliktust.⁸

Sok esetben azonban éppen a kisebbségi képviselet biztosításának és a kisebbségek döntéshozatalba való bevonásának kellene kiegyenlíteni az esetleges konfliktusokat és biztosítani a demokratikus rendszer működését. Közép- és Délkelet-Európában a kilencvenes években – a korábbi idősokkal ellentétben – több, kisebbségeket képviselő párt jelent meg a parlamentekben, azonban az effajta parlamenti képviselet nem jelentette egyenes arányban azt, hogy ezek a pártok képesek lettek volna befolyásolni a politikai döntéshozatalt. A kisebbségek képviselőinek sajnos gyakran alig hallható a hangjuk.⁹ Elmondható, hogy a helyzet uniós nyomásra nagymértékű javulásnak indult, és – legalábbis a csatlakozási folyamat idején – az EU befolyása döntőnek bizonyult és bizonyul a kisebbségeket is magában foglaló kormányok létrehozásában. Az uniós csatlakozási kritériumként megfogalmazott kisebbségi jogok nagyobb mértékű tiszteletben tartása sok esetben a kisebbségi pártok kormányban való részvételével valósult meg. Habár a kisebbségi pártok döntéshozatalban való részvételét mind hazai, mind uniós szinten a sikeres demokratikus kormányzás biztosításaként és a kisebbségi jogok implementációjaként értelmezték,¹⁰ a gyakorlat sokszor mégsem követi szorosan ezt az értelmezést, és sok esetben hiányoznak a kézzelfogható eredmények, valamint a kisebbségek jogainak, céljainak tényleges számbavétele.

Ennek egyik oka, hogy az etnikai kisebbségek sokszor alulreprezentáltak, ami a képviselet három szintjére vonatkozatható: a *formális*, az *elméleti* és az *érdemi* képviseletre. A képviselet formális dimenziója azokat a szabályokat és struktúrákat jelenti, melyek a felhatalmazásról és elszámoltathatóságot jelentő politikai képviseletről gondoskodnak. Egyik ilyen formális dimenzió a kisebbséghez való tartozás, hiszen manapság is ez befolyásolja az etnikai kisebbségek politikában való részvételének lehetőségét. Az elméleti vagy leíró jellegű reprezentáció azt jelenti, hogy maguk a képviselők is teljesen vagy egy bizonyos fokig abba a csoportba tartozónak vallják magukat, akiket képviselnek. Ilyen szempontból tehát a képviselők identitása fontos kérdés, hiszen

⁸ SALAT-SZÉKELY: *i.m.*, 43. p. Itt említem meg, hogy sokszor az anyaországok fellépése is árnyékot vethet a kisebbségi politikai képviseletre. Érdekes példája volt ennek a magyar státustörvény körül 2001-ben kialakult nemzetközi vita, vö. OSAMU, Ieda et al. (eds.): *Beyond Sovereignty. From Status Law to Transnational Citizenship*, Hokkaido University, Hokkaido, 2006; VIZI Balázs: *The Evaluation of the Status Law in the European Union*, *Central European Political Science Review*, 2005/5., 78–91. p.

⁹ BIEBER, Florian: *Regulating minority parties in Central and South-Eastern Europe*, In: REILLY, B. – NORDLUND, P. (eds.): *Political Parties in Conflict-Prone Societies. Regulation, Engineering and Democratic Development*, United Nations University Press, Tokyo – New York – Paris, 2008, 114. p.

¹⁰ *Uo.*, 116. p.

nem elhanyagolható, ha magának a képviselőnek is vannak közös tapasztalatai a képviselt csoporttal kapcsolatosan vagy csoportban. Az effajta elméleti képviselet akkor lenne a legideálisabb, ha a társadalomban élő összes csoport képviseletét el lehetne látni, ez a lehetőség azonban sosem áll fenn. Az érdemi képviselet azt jelenti, hogy a képviselők a választópolgáraikat politikai szükségleteik, céljaik megvalósításában segítik. Ez tehát akkor valósul meg, ha a képviselőknek sikerül azokra az érdekekre és szükségletekre válaszolniuk, reagálniuk, amik a társadalomban léteznek. Az etnikai kisebbségek könnyen háttérbe szoríthatók a képviseletnek ezen a szintjén is, mivel a politikai hatalom célkitűzései sok esetben ellentétben állnak a kisebbségi csoportok céljaival.¹¹ Az európai integráció több olyan változást is magával hozott, melyek korlátozzák az „állam nélküli nemzetek” emancipációját, valamint a képviseletüket ellátó etnikai pártok térnyerését. Köztudott az is, hogy e folyamat elején több nagyobb etnoregionális párt jelezte ellenvéleményét az európai integrációs törekvéssel összefüggésben, mivel ez a folyamat növeli a szakadékot a regionális lakosság és a nemzetek feletti döntéshozó szervek között. Bár a döntéshozatal európaizálódásának felgyorsulásával az euroszeptikus vélemények egyre inkább egyfajta Európa-párti nézetté alakultak át.¹² Tehát a kisebbségek képviselete politikai vagy egyéb szinten nemcsak formailag, intézményi szempontból vet fel vitatott kérdéseket. Abban az esetben, ha a képviselet meg is valósul, jelen esetben a politikai szintet vizsgálva, az nem feltétlenül jelenti a kisebbségi érdekek érvényre juttatását.

A kisebbségi pártokhoz kapcsolódva az etnikai túllicitálás elmélete is fontos szerepet játszhat. Abban az esetben, ha egy etnikai csoportot több etnikai párt képvisel, illetve fő választóréttegük e kisebbség soraiból származik, erről a jelenségről beszélünk. Horowitz szerint az etnikai pártok közötti verseny arra indítja a versenyző tömörüléseket, hogy egymás ígéreteit túllicitálva próbálják meg fenntartani támogatottságukat. Ez a jelenség egy etnikumon belül is jelentkezhet, amennyiben két vagy több etnikai párt küzd a szavazatok megszerzéséért.¹³ Az e tanulmányban vizsgált pártok esetében ez a küzdelem nem két etnikai párt küzdelme, azonban szavazóbázisuk nagy részét a szlovákiai magyarok alkotják, így bizonyos szinten mindketten igyekeznek – akár kisebbségvédelmi, akár egyéb – programjaikkal megnyerni maguknak e réteget is, ily módon túllicitálva egymás ígéreteit. A következő részben láthatóvá válik az is, hogy ez a jelenség, a vizsgált témakörök kapcsán, milyen szinten van jelen az említett pártoknál.

¹¹ EELBODE, Floor: *Political representation of ethnic minorities. A framework for a comparative analysis of ethnic minority representation*, University of Gent, Politicologenetmaal, Abstracts. Presented at the Politicologenetmaal 2010.

¹² DE WINTER, Lieven: *The Impact of European Integration on Ethnoregionalist Parties*, WP núm. 195, Institut de Ciències Polítiques i Socials, Barcelona, 2001, 6. p.

¹³ VÖ. SALAT-SZÉKELY: *i.m.*, 59. p.

Az MKP és Most-Híd egyes fontosabb prioritásainak elemzése

Az etnikai (és egyéb) pártok által megfogalmazott célkitűzések az etnikailag szegmentált demokratikus térben gyakran üres ígéreteknek bizonyulnak, hiszen demográfiai okok miatt a kisebbségi, etnikai pártok egymagukban sosem kerülhetnek kormányra. Így fontos időről-időre megvizsgálni, mennyire sikerült az általuk kiemelt célokat elérni, illetve milyen releváns eredményeket köthetünk hozzájuk. Az említett pártoknál elsősorban négy kiválasztott témakör – a *kisebbségi nyelvhasználat*, a *régiófejlesztés*, a *Kisebbségi Kulturális Alap* és a *Minority SafePack európai polgári kezdeményezés*¹⁴ – vonatkozásában tekintjük át programjaikat és az ezzel kapcsolatos fejleményeket. A nyelvhasználat, az egy tömbben élő magyar kisebbség esetében a dél-szlovákiai régió fejlesztése, a kisebbségi kultúra állami támogatása a közösség mindennapjai szempontjából rendkívül fontos kérdések. A Minority SafePack kezdeményezésben való szerepvállalás pedig azt mutatja meg, hogy melyik párt milyen mértékben tekinti a kisebbségi kérdést nemzetközi együttműködésekben is központi elemnek. Természetesen ezt az áttekintést olyan értelemben most a teljesség igénye nélkül tesszük, hogy programjaikban ezen kívül további célok is megfogalmazásra kerülnek, melyek elemzését e tanulmány terjedelme nem teszi lehetővé, valamint a kisebbségi témakör szempontjából kevésbé releváns.

A témák elemzése előtt azonban röviden áttekintem a két párt múltját és a szlovákiai politikai életben jelenleg betöltött helyét.

Magyar Közösség Pártja (MKP)

A Magyar Közösség Pártja a kilencvenes években Magyar Koalíció Pártja (MKP) néven indult útjára, és a kezdetekkor, 1998-ban még több korábban induló pártot, kezdeményezést foglalt magában. 1998-tól 2006-ig, két cikluson át volt jelen a pozsonyi kormánykoalíciókban, viszont 2009-ben a hatalomvesztés és a párton belüli feszültségek és véleménykülönbségek miatt felbomlott. A párt keletkezése során sok probléma megoldatlan maradt, főképpen olyanok, amelyek az elődpártok közötti konfliktusokat okozták, így a párt belső pluralizmusának kérdése, a szlovákiai magyar társadalom sokszínűségéhez való eltérő viszonyulás.¹⁵ 2009-ig tehát e párt látta el a szlovákiai magyarok érdekvédelmét és képviselést, majd kettévált és az említett közösség támogatásáért azóta a Most-Híddal külön, két párton belül versengenek.

Az MKP megmaradt tisztán etnikai pártnak, viszont a 2016-os választásokon nem jutott be a parlamentbe. A szlovákiai magyar közösség céljainak

¹⁴ Bővebben L. a Minority SafePack hivatalos honlapját: <<http://www.minority-safe-pack.eu/>> (letöltve: 2018. 02. 20.).

¹⁵ ÖLLÖS László: Egy pártszakadás előzményei: a Magyar Koalíció Pártja 1998 és 2009 között, In: FEDINEC-SZARKA-VIZI (szerk.): *i.m.*, 210. p.

elérése szempontjából ez rendkívüli akadály, mivel az MKP-ra a legutóbbi három voksoláson leadott körülbelül 100 ezer szavazat már harmadszor parlamenti képviselet nélkül maradt. Az amúgy is csökkenő létszámú szlovákiai magyarság számára eddig az MKP-Híd (illetve akkor még MKP) együttes indulása általában a mandátumok 10-11%-át volt képes hozni, így külön-külön viszont nem.¹⁶

Fontos néhány szót ejtenünk a szlovákiai választási rendszer jellemzőiről is, melynek alapjait még 1990-ben rakták le az akkor még szövetségi Csehszlovákián belül, s ami máig használatos az országban. A parlamenti választási rendszer az arányos képviselet elvén alapul, melynek alapján a választók pártlistákra szavaznak, azonban lehetőségük van ezen a listán belül konkrét személyre is szavazni. Minden választópolgárnak ugyanis négy preferenciális szavazata van, így nevük bekarikázásával a szavazó akár a lista élére is juttathatja a képviselőjelölteket – változtatva így az eredeti pártlistás sorrenden.

A megyei választások során a szavazó annyi képviselőjelöltet karikázhat be, ahány képviselő maximálisan bekerülhet az adott megye képviseletébe, ami a szavazólapon van feltüntetve (a megyeelnök kivétel ez alól, hiszen a választók ennél a posztnál csak egy jelöltre szavazhatnak).

Az MKP vonatkozásában országos szinten a párt visszaszorulása figyelhető meg, azonban a megyékben, a 2017 novemberében tartott megyei választások alapján, a párt a magyarok által lakott régiókban továbbra is erős, nagy támogatottságú pártnak tekinthető, az önállóan és koalícióban szerzett mandátumokat tekintve 33:9 az MKP, illetve a Most-Híd közötti arány.¹⁷ Ennek egyik legfőbb oka valószínűleg a párt *tisztán* etnikai jellege, mely a magyar nemzetiségű választók körében nagyobb bizalmat élvez, etnikailag nem megosztott, így teljes mértékben a szlovákiai magyarok érdekvédelmére fókuszál. A párt parlamenti távolmaradása miatt a kisebbségi témák mint vitás kérdések képviseletében főként a *kis lépések politikájával*, illetve egyéb szereplőkkel való együttműködés útján tud előrehaladni.

Most-Híd

A Most-Híd 2009-ben, a párt megfogalmazása szerint azzal a céllal jött létre, illetve vált ki az akkori Magyar Koalíció Pártjából, hogy elősegítse a magyar-szlovák megbékélést; és listájára több népszerű és a magyarok irányába nyitott szlovák politikai személyiséget is felvett. A párt *polgári pártként* határozza meg magát, melynek alapja a polgári egyenlőség és az együttműködés. Ez további két forrásból, az egyén szabadságából és a közösség erejéből

¹⁶ HALÁSZ Iván: A 2016. évi szlovák parlamenti választások, *Parlamenti Szemle*, 2016/1., 99. p.

¹⁷ L.: Választások a magyar régiókban, *mkp.sk*, 2017. november 5., <<http://www.mkp.sk/2017/11/05/valasztasok-magyar-regiokban>> (letöltve: 2018. 01. 31.).

táplálkozik, amihez elengedhetetlen az emberi jogok védelme.¹⁸ A 2010-es szlovákiai parlamenti választásokat követően kormánypártként vett részt a parlament munkájában, míg a 2012-es választásokon ellenzéki pozícióba került, mely azonban a 2016-os országgyűlési választások alkalmával ismét kormánypárti jelenlétre módosult. Ekkor a párt kb. 169 500 szavazót tudhatott maga mögött, így 6,50%-os aránnyal került be a parlamentbe, ami 11 parlamenti képviselőt jelent.¹⁹ A párt elnöke 2009 óta Bugár Béla, aki 2016 óta a szlovák parlament alelnöke is egyben. Ezen kívül a párt három képviselője jelenleg miniszterként tevékenykedik, mégpedig Lucia Žitňanská igazságügyi miniszter, Érsek Árpád közlekedési miniszter, valamint Sólymos László környezetvédelmi miniszter személyében. Figyelemreméltó továbbá, hogy további hidas képviselő tölt be államtitkári pozíciót: Róbert Ondrejcsák védelmi államtitkár, Rigó Konrád kulturális államtitkár, Csicsai Gábor a Földművelésügyi Minisztérium államtitkára, Ivan Švejna a Szociális és Munkaügyi Minisztérium államtitkára, Peter Krajňák pedig az Oktatási Minisztérium államtitkára. Látható tehát, hogy a párt számottevő pozícióra tett szert a 2016-os választások után, mely egyes, a későbbiekben vázolt céljaik részleges elérésében is megmutatkozik.

Sokak szerint azonban a párt valójában eddig nem tudott áttörést elérni a szlovák identitású választópolgárok körében, azonban erre a pártra valóban több szlovák szavaz, mint az MKP-re.²⁰ A Híd táborának etnikai megosztottságát vizsgálva ezzel ellentétben megfigyelhető, hogy a nem magyarok becsült minimális aránya a 2016-os választások alkalmával kb. 50%-ra tehető, mely csoportnak legnagyobb részét természetesen a szlovák nemzetiségűek teszik ki (emellett főként német, ruszin és roma szavazókról van szó). A magyar választók országos szintű pártpreferenciái alapján a 2016-os választásokon a Most-Hídra 18-19%-uk szavazott.²¹

Ami az etnikai megoszlás járási adatait illeti, ezek erősen eltérőek, s ami elsősorban lényeges, hogy összességében negatív kapcsolat áll fent a magyarok lakossági jelenléte és a Híd helyi táborán belül a nem magyar szavazók aránya között. A Most-Híd iránti szimpátia jóval erősebb a magyarok, mint a többség körében. Országosan az interetnikus párt táborát lényegében kb. fele-fele arányban teszik ki a magyar és a nem magyar választók.²²

¹⁸ A Most-Híd hivatalos honlapja: <<http://www.most-hid.sk/hu/h%C3%ADr%C3%B3l>> (letöltve: 2018. 02. 06.)

¹⁹ A *Felvidék Ma* honlapja: <<http://felvidek.ma/2016/03/nyolc-part-jutott-be-a-parlamentbe/>> (letöltve: 2018. 02. 02.).

²⁰ HALÁSZ: *i.m.*, 196–197. p.

²¹ HARRACH Gábor: Etnicitás és pártpreferencia a Felvidéken – kik alkotják az MKP és a Most-Híd szavazótáborát?, *Kisebbségi Szemle*, 2016/2., 29–51. p., 46. p. (6. táblázat).

²² *Uo.*, 47. p.

A párt célkitűzései között több, a kisebbségek szempontjából fontos célkitűzés is található, melyekkel kapcsolatban, csakúgy, mint az MKP vonatkozásában, a továbbiakban adok rövid elemzést.

Kisebbségi nyelvhasználat

A kisebbségi nyelvhasználat kérdése Szlovákiában rendkívül érzékeny és vitatott téma, mellyel programjában mindkét párt viszonylag széleskörűen foglalkozik.

Az MKP 2009–2029-re vonatkozó célkitűzéseiben²³ a *nyelv, kultúra és oktatásügy* tekintetében a legfontosabb célok a magyar nyelv használatával foglalkoznak. A párt politikusai alapvető fontosságú célként fogalmazzák meg, hogy a magyar nyelv szerepe sokkal erőteljesebben érvényesüljön a délszlovákiai régióban, ugyanis az ott élő lakosság összetételét vissza kell hogy tükrözze a nyelvhasználat, valamint fontos, hogy a polgárok éljenek nyelvi jogaikkal, ezeket ki tudják használni a mindennapokban. Ezzel összefüggésben a nyelvi jogok bővítésére van szükség, különös tekintettel a közfeliratok nyelvezetére, ugyanis ezen a területen a magyar nyelv szerepe jelentősen csökken. A program alapján törekednek arra is, hogy minden magyar diák magyar nyelvű oktatásban részesülhessen az óvodától az egyetemig, emellett a tudományos tevékenységeket és nemzetközi, illetve EU-s programokba való bekapcsolódást is szeretnék elősegíteni. Mivel Szlovákiában gyakorlatilag minden ötödik lakos valamely kisebbségi közösség tagja, így fontosnak tartják a multikulturális Szlovákia létrehozását, széleskörű jogokat biztosítva a kisebbségek számára. A kisebbségi csoportokon belül az őshonos kisebbségek megkülönböztetésére, hátrányos helyzetére specifikus megoldások szükségesek, viszont az említett kisebbségi csoport jogait a párt nem állítja szembe a bevándorlók, az új kisebbségek helyzetének kezelésével. A párt képviselői hasznosnak tartanák, ha minden párt rendelkezne az európai követelményeknek megfelelő kisebbségvédelmi programmal a toleráns, polgárokat tisztelő nyitott és szabad társadalom kialakítása érdekében. Céljuk továbbá, hogy a szlovák fél is tudatosítsa: a szlovákiai magyarok az ország számára nem akadályt jelentenek, hanem demokratikus kisebbségpolitika alkalmazásával az ország stabilitását rendkívül pozitívan befolyásolhatnák.

Menyhárt József, az MKP jelenlegi elnöke 2016-ban (az MKP járási elnökeként) megfogalmazta, hogy Szlovákiában az oktatás területén az anyanyelvi ok-

²³ Az MKP programja (2009–2029), Rimaszombat, MKP-kongresszus, 2009. október 17. L. az MKP hivatalos honlapján: <<http://www.mkp.sk/az-mkp-programja-2009-2019/>> (letöltve: 2018. 02. 07.).

tatás biztosítása szempontjából bőven akad tennivaló, azonban a magyar iskolákban a szlovák nyelv oktatását is a lehető leghatékonyabbá kellene tenni. Sok szülő ugyanis azért adja szlovák iskolába a gyermekeit, mert nem bízik abban, hogy gyermekük a magyar iskolákban kellőképpen sajátítja el az államnyelvet. Szlovákiában 1999 óta a kisebbségi nyelvhasználati törvény,²⁴ illetve annak módosítása nem biztosítja a szlovákiai magyarok számára a kisebbségi nyelv használatát az élet minden területén. A vonatkozó jogszabály nem érvényesíthető az egyes hivatalokban, a szociális szférában és más területeken, emiatt biztos nyelvi-nyelvpolitikai tervezésre lenne szükség a magyar nyelv szerepének erősítésével.²⁵

A magyar, illetve kisebbségi nyelvhasználat, valamint többek között a közfeliratok és táblák feliratai ügyének vitatott jellege miatt a kisebbségek képviselői több kezdeményezést indítottak annak érdekében, hogy ezek a közfeliratok kisebbségi nyelven is megjelenjenek. A kérdéskörön belül különösen a vasúti táblák magyar, illetve szlovák feliratai váltottak-váltak ki sok esetben ellenkezést a többség és a kisebbség között. A közlekedési kétnyelvűség megvalósítása mellett öt éve kezdtek el kampányolni a felvidéki magyar civil szervezetek, ezek közül legerőteljesebben a Kétnyelvű Dél-Szlovákia civil mozgalom,²⁶ valamint az MKP is.²⁷ A civil szervezetek részéről több olyan akcióra is sor került, melyek során magyar nyelven is felszerelték az említett táblákat, ezeket azonban később a vasúti társaság leszerelte. Főként a civil szervezetek nyomására azonban, egy 2017 februárjában hozott miniszteri rendelet értelmében, 55 felvidéki település vasútállomására helyeztek ki magyar, illetve egy esetben ruszin nyelvű helységnévtáblát a szlovák mellé.²⁸ Elsőként a Kassa–Tiszacsernyő vonalon lévő újhelyi állomás kapta meg a névtáblát magyar nyelven, majd április 21-én két újabb vasútállomásra, Dunaszerdahelyen és Komáromban kerültek ki a magyar táblák. Szlovákiában a kisebbségi nyelvhasználati törvény 2011-es módosítása alapján azokon a településeken, ahol a lakosság 15%-a két egymást követő népszámlálás alkalmával a nemzeti kisebbséghez tartozónak vallja magát, joguk van nemcsak arra, hogy a hivatalos érintkezésben a kisebb-

²⁴ Zákon č. 184/1999 Z. o používaní jazykov národnostných menšín (1999. július 10.).

²⁵ MENYHÁRT József: *Legyen végre biztonságban a felvidéki magyarság...!*, <<http://www.hirek.sk/belfold/20160202204026/Menyhart-Jozsef-Legyen-vegre-biztonsagban-a-felvideki-magyarsag.html>> (letöltve: 2018. 02. 07.).

²⁶ Példaként L.: A hiányzó magyar helységnévtáblák pótlására szólít fel a Kétnyelvű Dél-Szlovákia mozgalom, *parameter.sk*, 2012. január 19., <<http://parameter.sk/rovat/belfold/2012/01/19/hianyzo-magyar-helysegnevtablak-potlasara-szolit-fel-ketnyelvu-del>> (letöltve: 2018. 02. 01.).

²⁷ L.: Folytatódik a vasúti táblahadjárat, *Nyelv és Tudomány*, 2013. február 18., <https://www.nyest.hu/hirek/folytatodott-a-vasuti-tablahadjartat?force_desktop> (letöltve: 2018. 02. 01.).

²⁸ L.: Kihelyezik végre a kétnyelvű táblákat a vasútállomásokra?, *hirek.sk*, 2017. február 3., <<http://www.hirek.sk/belfold/20170203142651/Kihelyezik-vegre-a-ketnyelvu-tablakat-a-vasutallomasokra.html>> (letöltve: 2017. 09. 22.).

ség nyelvét használják, hanem ahhoz is, hogy a vasútállomások megnevezései és az egyéb feliratok kisebbségi nyelven is megjelenjenek.²⁹

Egy további vitás kérdés, amire az MKP 2016 őszén hívta fel a közvélemény figyelmét, a bírósági nyelvhasználattal kapcsolatos hiányosságok, mivel a perrendtartásról szóló hatályos törvények nem biztosították az anyanyelv feltétel nélküli használatát, és rendelkeztek az anyanyelven beterjesztett bírósági beadványok és bizonyítékok fordításáról, miközben a fordítás költségei a feleket terhelték. Az Európa Tanács Nyelvi Kartájában vállalt kötelezettségek megszegésére figyelmeztetve fordult az MKP még tavaly az igazságügyi tárcahoz, és indítványozta a hiányos és nem megfelelő törvényes rendelkezések mielőbbi módosítását, melynek eredményeképpen 2017 márciusában a polgári perrendtartásba és a közigazgatási perrendtartásba visszakerült az anyanyelv használata, valamint az írásos beadványok és bizonyítékok kisebbségi vagy regionális nyelven való ingyenes beterjesztésének lehetősége, így elviekben megszüntetve az anyanyelven beterjesztett bizonyítékok fordításával kapcsolatos többletköltségeket.³⁰

A Most-Híd a kisebbségi nyelvhasználat szempontjából kifejezetten a szlovákiai magyar és ruszin kisebbségekkel kapcsolatosan fogalmazott meg nemzetpolitikai stratégiát, melyek közül jelen esetben a magyar kisebbséggel kapcsolatos célkitűzéseket tekintem át.

A *szlovákiai magyar nemzetpolitikai stratégia*³¹ alapján a párt elsősorban javasolja a Szlovákiában élő magyar közösségek nevének egységesítését, és ez alapján a „Dél-Szlovákia”, valamint a „szlovákiai magyarok” és „dél-szlovákiai magyarok” kifejezések alkalmazását. A nyelvi jogok tekintetében legfontosabb céljuk a magyar nyelv regionális hivatalos nyelvként való elismertetése Dél-Szlovákiában. Ennek elérése érdekében szükséges a lakosság körében növelni a jogtudatosságot és áttekinthetővé kell tenni a jogi szabályozást. A párt a továbbiakban is célként tűzte ki a vizuális és írásos kétnyelvűség elősegítését, a magyar nyelvhasználatot segítő kormányzati háttérintézmény megalapítását. A párt a magyarsággal összefüggő közös platformokat hozna létre, mint például egy dél-szlovákiai háromnyelvű (magyar, szlovák, angol) információs táblarendszert az egyes kulturális emlékek helyszínein, vagy akár egy

²⁹ Zákon č. 204/2011 Z. z., 1. cikk, 4 (6): „Všetky nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti, najmä v predajniach, na športoviskách, v reštauračných zariadeniach, na uliciach, pri cestách a nad nimi, na letiskách, autobusových staniách a železničných staniách, sa môžu uvádzať aj v jazyku menšiny.”

³⁰ Kőrösi Ildikó: *A cél: a kisebbségi nyelvhasználat egyenlő biztosítása a bíróságon*, az MKP hivatalos honlapja, <<http://www.mkp.sk/2017/03/29/a-cel-a-kisebbségi-nyelvhasznalat-egyenlo-biztositasa-a-birosagon>> (letöltve: 2018. 02. 07.).

³¹ *Polgári Vízión 2016*, a Most-Híd hivatalos honlapja, <<http://polgarivizio.sk/>> (letöltve: 2018. 02. 07.).

történelmi helyekkel kapcsolatos online adatbázist. A párt politikusainak véleménye szerint a magyarság számára fontos, hogy a szlovákiai magyarsághoz bármilyen módon kötődő kapcsolatokat ápolják, megújítsák. Nemzetpolitikai stratégiájuk középpontjában a nyelvhasználat áll, ami nem más jelent, mint hogy a magyar nyelv és kultúra közegszerűen fenn kell hogy maradjon Dél-Szlovákiában. Erre építve a párt célja, hogy a szlovák kormány a nyelvi jogokat a nyelvhasználat, ne pedig a nemzetiségi arányok alapján határozza meg. Törekednek arra is, hogy Szlovákia tegye lehetővé a többes nemzetiségi identitás bevallását, mivel az ország állampolgárainak jelentős hányada legalább két közösséghez tartozónak vallja magát. Nemzetpolitikai stratégiájukban megfogalmazzák a magyar nyelvkurzusok indításának fontosságát a középiskolai és főiskolai végzős tanulók számára, és ezt főként azokban a régiókban, ahol nincs magyar tanítási nyelvű iskola. Alapvető elvárásként fogalmazzák meg, hogy Szlovákia alaptörvénye kinyilvánítsa az államalkotó nemzet és őshonos kisebbségek egyenlőségét. A szlovákiai magyar tanítási nyelvű oktatási intézmények hálózatának megerősítése mellett a szlovák nyelv oktatására is sokkal nagyobb hangsúlyt fektetne a párt ezekben az iskolákban, valamint kezdeményezi ezen intézményekben a szlovák mint második nyelv oktatását. Ezen kívül minőségivé tenné a magyar nyelvű szakközépiskolákat és felsőoktatási intézményeket, valamint országos viszonylatban növelné számukat.

A párt kiáll a magyar kisiskolák támogatása mellett is: az oktatási törvény 2016 júniusában elfogadott új módosításaival összhangban nem kell a magyar iskolákat megszüntetni, továbbá a Híd képviselői 2017 első felében tárcaközi egyeztetést folytattak az oktatási minisztériummal, melynek során egy olyan módosítást javasoltak, amelynek értelmében az államnak figyelembe kellene vennie a gyermekek számát az alapiskolákban és a nemzetiségi nyelven oktató iskolában, és differenciált finanszírozást kellene alkalmaznia. Erről a módosításról részlegesen sikerült megállapodni, a minisztérium egyelőre csak egy ennél jóval általánosabb megfogalmazást volt hajlandó elfogadni, amely szerint az alapiskolák normatív támogatása során figyelembe veszik az iskolába járó diákok létszámát.³² Reményeik szerint a jövőben sor kerül az iskolafinanszírozási törvény módosítására, így a nemzetiségi oktatást magasabb szinten tudják majd Szlovákiában biztosítani.

Bukovszky László, a párt képviselője és egyben a szlovák kormány kisebbségi kormánybiztosának hivatala által kidolgozott 2015/2016-os nemzetiségi nyelvhasználatról szóló jelentésben a korábbiakhoz képest nagyobb hangsúlyt kapott a nemzetiségek nyelvhasználatának állapota. Korábban főleg a jogszabályi környezettel és az e területen hozott intézkedésekkel foglal-

³² L.: *Részleges megállapodás született a finanszírozási törvény ügyében*, 2017. március 21., <<http://www.most-hid.sk/hu/hid-reszleges-megallapodas-szuletett-finanszirozasi-torveny-ugyeben>> (letöltve: 2017. 11. 05.).

koztak, jelenleg inkább a kisebbségi nyelvtörvény rendelkezéseinek gyakorlatban történő érvényesülésére koncentrálnak. A községeken kívül nemcsak az államigazgatási szerveket, hanem a községek, megyék által létrehozott jogi személyeket, a rendőrséget és a tűzoltóságot is megszólították. A jelentés súlyos hiányosságokra hívja fel a figyelmet és 1712 közigazgatási szabálysértésről beszél; a cél azonban nem büntetések kiszabása, hanem valós kép kialakítása és a kisebbségi nyelvek használatának érvényt szerezni.³³

A közigazgatási és polgári peres eljárások nyelvhasználatával kapcsolatban a Most-Híd 2017 elején a közigazgatási és polgári peres eljárásokról szóló törvény módosításáról szóló javaslata elfogadásra került, melyre az MKP még 2016 októberében hívta fel a figyelmet. 2016. július 1-jén három új törvénykönyv lépett életbe: a polgári perrendtartás, a polgári nemperes eljárások törvénykönyve és a közigazgatási perrendtartás. Az új törvények alapján az írásos bizonyítékok szlovák nyelvre fordításának költségeit az állam helyett immár a nemzeti kisebbségekhez tartozó polgárnak kell majd viselnie, ami azonban ellentétes a nemzetközi kötelezettségvállalásokkal.³⁴ Az MKP figyelemfelhívása után a Most-Híd által beterjesztett javaslat elfogadásának eredményeképpen a közigazgatási és polgári peres eljárásokban immár lehetőség van a beadványok és írásos bizonyítékok kisebbségi nyelven történő térítésmentes benyújtására; a fordítás költségeit az állam állja.

A kormány 2017 végén hagyta jóvá az oktatásügyi minisztérium által kidolgozott rendeletet, melynek megváltoztatását a Híd kezdeményezte, és amely azoknak az alapiskoláknak a javadalmazási és fenntartási előírásait érinti, ahol a tanítás a nemzeti kisebbség nyelvén folyik, illetve a diákok valamely nemzeti kisebbség nyelvét tanulják. A rendelet³⁵ célja, hogy növelje a bérek, illetve az alapiskolai oktatási-nevelési folyamatok normatíváit. A gyakorlatban ez többek között azt jelenti, hogy a nem szlovák tanítási nyelvű alapiskolák számára magasabb lesz a bérek, illetve az alapiskolai oktatási-nevelési folyamatok egy főre eső normatív támogatása, ami a ruszin, a roma, az ukrán, az orosz, a német és a horvát nyelvet is oktató iskolákat érinti.³⁶

³³ BUKOVSKÝ László: *Meg kell emésztetni a jelentés eredményeit és konkrét lépésekre van szükség*, a Most-Híd hivatalos honlapja, <<http://www.most-hid.sk/hu/bukovszky-laszlo-meg-kell-emesztetni-jelentes-eredmenyeit-es-konkret-lepesekre-van-szukseg>> (letöltve: 2018. 02. 08.).

³⁴ *Bírósági nyelvhasználat – a Most-Híd módosítójavaslattal reagál az MKP felhívására*, TASR, <http://www.hirek.sk/belfold/20170104163609/Birosagi-nyelvhasznalat-a-Most-Hid-modositojavaslattal-reagal-az-MKP-felhivasara.html> (letöltve: 2018. 02. 08.).

³⁵ A Szlovák Köztársaság kormányának 630/2008. Tt. számú rendelete, amely rendelkezik az állami költségvetésből származó pénzeszközök elosztásáról az iskolák és oktatásügyi létesítmények számára.

³⁶ *A nemzetiségi iskoláknak segít az új kormányrendelet*, a Most-Híd hivatalos honlapja, <<http://www.most-hid.sk/hu/nemzetisegi-iskolaknak-segit-az-uj-kormanyrendelet>> (letöltve: 2018. 02. 09.).

A kisebbségi nyelvhasználat szempontjából tehát elmondható, hogy mindkét párt törekvései, melyek a kisebbségek jogainak visszaállítását célozták, sikeresek voltak. Míg az MKP a magyar közösség nyelvhasználatáért, érdekeiért száll síkra, addig a Híd a magyar mellett más kisebbségeket is megszólít a programjával, elért az eredményeivel. Abban azonban mindkét párt egyetért, hogy Szlovákiában a kisebbségi nyelvhasználat biztosítása mellett az államnyelv tanulását, tanítását is szükséges megfelelő, illetve magasabb szintre emelni, mivel az ott élő kisebbség számára is előnyökkel jár ennek elsajátítása.

Régiófejlesztés

Folytatva a hangsúlyosként feltüntetett témakörök áttekintését, a régiófejlesztés szintén érzékeny kérdéseket vet fel, hiszen sok országhoz hasonlóan egyes szlovákiai területeken elenyésző anyagi támogatásban részesülnek. Emellett ezeken az elhanyagolt területen hiányzik az infrastruktúra fejlesztése és megfelelő kiépítése; az oktatás, egészségügy, kultúra stb. támogatása, így ez hosszú távon széleskörű konfliktusokhoz vezet.

Az MKP 2009–2029-es programjában elsősorban a *dél-szlovákiai régió* gazdasági fejlesztését tűzte ki célul a helyi és regionális önkormányzatok pénzügyi megerősítése által. A párt által vázolt ideális esetben ezek az önkormányzatok egyre nagyobb pénzügyi csomagokról dönthetnének. A legnagyobb gondot ugyanis az okozza, hogy a központi kormányzat rendelkezései sok esetben nem igazodnak a valós szükségletekhez, a leszakadó régiók felzárkóztatásához. A párt szempontjából ilyen régiónak tekinthető Gömör, Bodroghöz, Ungvidék, az Ipoly és a Garam mente, melyeknek helyzetén feltétlenül szükséges javítani. Ennek egyik módja a határon átívelő együttműködési formák által kínált lehetőségek jobb kihasználása, ami nagymértékben segítheti a határmenti régiókban élőket, valamint közösség- és kultúramegtartó szerepe sem elhanyagolható. Emellett a nagyobb arányú nemzetközi és EU-integrációt is elengedhetetlennek tartják, mivel a jövőben főként ezáltal lehet sikeres kapcsolatokat kialakítani. Az említett, hátrányos helyzetű régiók kis- és középvállalkozásainak támogatása szintén a program fontos elemeként jelenik meg, ezek közül is az innovatív, technológia-intenzív termékeket gyártó vállalkozásokat említik első helyen. Annak érdekében pedig, hogy magas szintű műszaki tudással és szakképzettséggel rendelkező munkaerőre építhessen az ország, kiemelten fontos a szakközépiskolák támogatása. Ezen túl a rész-munkaidős és speciális foglalkoztatás, a szegénység visszaszorítása, a roma nemzetiségűek munkavállalásának elősegítése, a korrupció elleni fellépés és a közös európai energiapolitika szerepel fontos célkitűzésként a programban.

A 2009–2029-es programmal összefüggésben az MKP kidolgozott egy dokumentumot *A szlovákiai magyar közösség megmaradásának és gyarapodásának, valamint Dél-Szlovákia gazdasági felzárkóztatásának intézményi feltételei* címmel,³⁷ melyben az eddigi kisebbségi helyzet felmérésén és nemzetközi kitekintésen túl specifikusabb célkitűzések is megtalálhatóak, különös tekintettel a *közösségi önkormányzatra*, ami erősen kötődik a régiófejlesztés tematikájához. A program alapján céljuk a kisebbségi önkormányzati rendszer létrehozása és működtetése a szórvány- és peremvidéki magyarság számára, valamint különleges jogállású regionális önkormányzat létrehozása és működtetése a többségében magyarok által lakott területeken. Települési kisebbségi önkormányzat létrehozását javasolják az olyan településeken, ahol az adott kisebbség lélekszáma az utolsó népszámlálás adatai szerint nem éri el az 50%-ot, viszont eléri a mindenkor érvényes jogszabályban meghatározott minimális számot. A kisebbségi önkormányzat jogköreit és tervezett feladatait a dokumentum szintén részletezi.³⁸ Az ország azon területein, ahol az adott kisebbség a lakosság többségét alkotja, a megválasztott települési önkormányzat gyakorolhatja a kisebbségi önkormányzat hatásköreit. Ezekkel a kisebbségi önkormányzatokkal párhuzamosan a kisebbségek országos illetékességű és hatáskörű önkormányzatai is létrejönnének, különálló jogkörökkel, feladatokkal.³⁹ Ezen felül különleges jogállású regionális önkormányzatokat is létrehoznának az egyes közigazgatási egységekben a magyarok nyelvi-etnikai jellemzőinek figyelembevételével, mely önkormányzatok meghatározott költségvetéssel, szervezeti felépítéssel és jogkörökkel rendelkeznének.

Menyhárt József MKP-elnök értékelése alapján a párt nincs könnyű helyzetben Szlovákiában, hiszen a magyar közösséget itt is sújtja az asszimiláció, illetve nagyon kevés beruházás jut a peremterületek, főként Dél-Szlovákia fejlesztésére. Sok fiatal emiatt elvándorol, hiszen nincsenek munkalehetőségek, és így a magyar iskolák sem fejlődnek megfelelő módon.⁴⁰ Menyhárt szerint valójában Szlovákiában a déli régiók elszegényítése tudatos folyamat a rendszerváltoztatás óta, ami ellen tenni kell, és a felvidéki magyar gazdaság képviselőinek olyan stratégiát kell felvázolniuk, amely hatékonyan tudja ellensúlyozni ezt a folyamatot. A stratégiai tervek megvalósításával lehetne megoldani a déli régió továbbélését, a magyar közösség gazdasági talpra

³⁷ Kidolgozta Óry Péter vezetésével egy szerzői kollektíva, közzétéve 2014. december 1-jén. L.: <<http://www.mkp.sk/2014/12/01/a-megmaradasunk-gyarapodasunk-es-felzarkozasunk-koncepcioja/>> (letöltve: 2017. 09. 22.).

³⁸ Uo., 57–58. p.

³⁹ A javasolt jogkörök leírásáról L.: Uo., 54–57. p.

⁴⁰ MOLDOVÁN Árpád Zsolt: Milyen most a felvidéki magyarok közérzete – Menyhárt József MKP-elnököt kérdeztük, *Új Magyar Szó Online*, <<http://www.maszol.ro/index.php/kulfold/79473-milyen-most-a-felvideki-magyarok-kozerzete-menyhart-jozsef-mkp-elnokot-kerdeztuk>> (letöltve: 2017. 12. 04.).

állítását, ami fontos feltétele annak, hogy a helyi magyarság megőrizze és megerősítse identitását. Véleménye szerint a gazdaságerősítés terén a Felvidéken kistérségekben kell gondolkodni, és a tervekben hangsúlyos szerepet kell kapnia a mezőgazdaságnak.⁴¹

A Most-Híd régiófejlesztési csomagjában⁴² természetesen nem csupán a déli, magyarlakta régiók fejlesztésére fókuszál. A régiók támogatása számukra a szociális és regionális különbségek felszámolásának támogatását jelenti. Rendkívül fontos az állam közlekedési infrastruktúrájának, a régiók elérhetőségének, az autópálya- és kerékpárút-hálózatnak a fejlesztése. A vidék szempontjából kulcsfontosságú a mezőgazdasági termelés és az azon kívüli termelés fenntartása is, ezért olyan régiófejlesztési programokra van szükség, amelyek képesek arra, hogy kielégítő megoldásokat kínáljanak a fenntartható mezőgazdasági termelés és a munkahelyteremtés kihívásaira is. Konkrét, meghatározott régiófejlesztési programokra van szükség, amelyek ezen túl szociálpolitikai kérdésekkel is foglalkoznak. A párt álláspontja szerint az oktatás fejlesztése a leginkább megtérülő befektetések közé tartozik, így támogatják azokat a törekvéseket, amelyek a hátránnyal indulók esélyeinek javításához vezetnek az oktatásban, és kiemelten fontosnak tartják a szakiskola-hálózat támogatását.

Polgári Víziónk általánosságban foglalkozik a szlovákiai régiókkal, melyben javasolják a települések valós saját bevételeinek megnövelését és nagyobb figyelmet szentelnének a térségek központi szerepű településeire. Hatékony régiófejlesztés egyedül a közigazgatási beosztás újragondolásával érhető el, melyben elkerülhetetlen a megyerendszer reformja. A Híd egy olyan új felosztást szorgalmaz, amely a polgárokhoz közelebb álló, egyben hatékonyabb közigazgatási egységeket hozna létre. E felosztás létrehozásakor elsősorban a természetes régiókra támaszkodnának, figyelembe véve a történelmi régiók hagyományait is. Ennek megfelelően szükség van a járási beosztás teljes felülvizsgálatára is, valamint az infrastrukturális fejlesztésre fordítható források elosztási rendszerének újraszervezésére. Példaként említik azt a célkitűzést, hogy a források elosztása kizárólag gazdasági, ne pedig egyéb – például földrajzi – tényezőkön alapuljon. Kiemelt fontosságot tulajdonítanak a határon átvéelő együttműködés erősítésének, ezen belül is fontos az említett, hiányzó közlekedési infrastruktúra (hidak, autópálya-bekötőutak) pótlása a jobb közlekedési integráció érdekében. További stratégiai céljuk a kulturális és oktatási önkormányzatiság biztosítása a szlovákiai magyarok számára, va-

⁴¹ Menyhárt szerint tudatosan szegényítették el a magyar régiókat, *Új Szó*, 2017. július 27., <<https://archivum.ujso.com/online/kozelet/2017/06/27/menyhart-szerint-tudatosan-szegenyitettek-el-a-magyar-regiokat-fb>> (letöltve: 2018. 02. 08.).

⁴² L. *Regiófejlesztés csomag*, a Most-Híd hivatalos honlapja: <<http://most-hid.sk/hu/regiofejlesztesi-csomag>> (letöltve: 2018. 02. 08.).

lamint egy, a kisebbségek jogállását szabályozó törvény elfogadása. A járások beosztásának felülvizsgálata és méretüknek egymáshoz közelítése szintén javítana a közigazgatási struktúra átláthatóságán, valamint a magyarság jobb szervezettségén.⁴³

A dél-szlovákiai régió kivül a gömöri térség gazdasági lemaradásának okait Róbert Ondrejcsák védelmi államtitkár a gyenge politikai vezetésben, az elégtelen infrastruktúrában és a helyi iskolarendszer és munkaerőpiac nem hatékony együttműködésében látja. Hiányzik a politikai vezetés részéről megfogalmazott egyértelmű terv, stratégia és képesség; ezenkívül az infrastruktúra szempontjából az utak nem kapcsolják be hatékonyan a régiót az össz-szlovákiai vérkeringésbe. Az iskolarendszernek pedig olyan végzősöket kellene kibocsátania, akik képesek helytállni a munkaerőpiacon, valamint összefogásra lenne szükség a helyi iskolák és befektetők, üzletemberek között.⁴⁴

Érsek Árpád közlekedési miniszter 2016-os nyilatkozatában megerősítette, hogy a szlovák kormány mostohagyerekének tartja Dél-Szlovákiát, ami miatt a déli vonalon elképesztő körülmények fogadnak, ami az utakat, vasutakat illeti. Komárom–Pozsony között jelentősen javult a vasúti személyszállítás helyzete, viszont a közép- és kelet-szlovákiai helyzetet továbbra is szükséges orvosolni a nógrádi, gömöri, bodrogi, Ung-vidéki és más térségekben is. Vasúti szárnyvonalak újraindítására, a vonatok és az autóbuszok menetrendjének összehangolására, a helyi és a megyei önkormányzatok, valamint az illetékes minisztériumok közötti együttműködés lényeges javítására van szükség. A sok évtizedes központi mulasztások az említett térségek nagyarányú leszakadását okozták, holott e térségek sajátos adottságaira lehetne építeni a helyi feldolgozóipar feltámasztásával, amely a helyi állattenyésztésre, gyümölcs- és zöldségtermesztésre, kézművesiparra és a vidéki turizmusra épül.⁴⁵

A két párt – alapjában véve és érdekes módon – megegyezik abban, hogy a régiófejlesztés előmozdítása érdekében új közigazgatási egységek létrehozására lenne szükség, ami megtörhetné az elmaradott régiókkal kapcsolatban eddig alkalmazott gyakorlatot, versenyképesebbé téve ezeket. Az új egységek létrehozása természetesen különböző módon valósulna meg, viszont

⁴³ Most-Híd: *Polgári Vízión 2016*, <<http://polgarivizio.sk/>> (letöltve: 2018. 02. 08.).

⁴⁴ ONDREJCSÁK Róbert: Rimaszombat és Gömör gazdasági lemaradásának 3 oka, *Most-Híd* honlapja, 2017. augusztus 2., <<http://www.most-hid.sk/hu/ondrejcsak-rimaszombat-es-gomor-gazdasagi-lemaradasanak-3-oka>> (letöltve: 2018. 02. 09.).

⁴⁵ Közlekedés és régiófejlesztés – erről is kifaggtuk a magyar pártokat, *bumm.sk*, <<http://www.bumm.sk/belfold/2016/02/21/kozlekedes-es-regiofejleszt-es-errol-is-kifaggtuk-a-magyar-partokat>> (letöltve: 2018. 02. 09.).

abban, hogy mely területeknek lenne legnagyobb szükségük a fejlesztésre, nagyjából konszenzus mutatkozik.

Kisebbségi Kulturális Alap (KKA)

A szlovákiai kisebbségek szempontjából az utóbbi időszak egyik legfontosabb „vívmánya” az Alap létrehozása, működésének elindulása.

A KKA-t, mely a Híd egyik fő prioritása, és amelyet Sólymos László 2015. évi képviselői tervezete alapján készítettek el, a 138/2017. számú törvény hozta létre, melyet a parlament 2017. május 10-én fogadott el. Az említett törvény alapján a Kulturális Alap a nemzeti kisebbségek identitásának és kulturális értékeinek megőrzése, kifejezése, védelme és fejlesztése, a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek nevelése és oktatása, a kultúrák közötti párbeszéd biztosítása és a szlovák nemzetiségű állampolgárok, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekhez tartozó személyek közötti megértés elősegítése érdekében jött létre.⁴⁶ Amellett, hogy pénzügyi háttérrel biztosít a kisebbségek számára, valamint ezeket ellenőrzi, együttműködik az állami és közösségi intézményekkel, önkormányzatokkal és egyéb intézményekkel, valamint a külföldi partnerintézményekkel is.⁴⁷ Élén az igazgató áll, ezenkívül a szakértői tanácsok, a felügyelő bizottság és az igazgatótanács segíti a szervezet működését. Az igazgató számára a négytagú szakértői tanácsok javasolják a támogatásra alkalmas projekteket, valamint a támogatás összegét. A következő kisebbségek szakértői tanácsai álltak fel, melyek az Alapból a zárójelben feltüntetett százalékban részesülnek: bolgár (1%), cseh (3,7%), horvát (1%), magyar (53%), morva (1,4%), német (1,8%), lengyel (1,4%), roma (22,4%), ruszin (6,4%), orosz (1,1%), szerb (0,7%), ukrán (2 %) és zsidó (1,1%), valamint a kultúrák közötti párbeszéd elősegítése érdekében létrejövő szakértői tanács (3%).⁴⁸

Ravasz Ábel, a Híd által delegált romaügyi kormánybiztos szerint a KKA pozitívumai, hogy lehetőséget ad a kulturális önkormányzatiságra, tehát a kisebbségek egymástól függetlenül dönthetnek a számukra meghatározott támogatás felhasználásáról, valamint szakmai bizottságok döntenek ezek odaítéléséről. További előnye, hogy a kisebbségi kultúrára több pénz jut, hiszen az előző évekhez képest dupla annyi összeg jut majd támogatásukra. A harmadik jelentős előrelépés pedig az Alap által biztosított stabilitás, hiszen

⁴⁶ Zákon č. 138/2017 Z.z. o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín a o zmene doplnení niektorých zákonov, 2017. május 10, 1. cikk, 1. bekezdés.

⁴⁷ Uo., 1. cikk, 2. bekezdés.

⁴⁸ Uo., 1. cikk, 7. bekezdés (1), (4) a), a százalékos elosztásról: 22. bekezdés.

a KKA törvény által szabályozott, így a folyamatok kiszámíthatóak lesznek.⁴⁹ A Kulturális Alap a következő tevékenységi körök számára biztosít anyagi támogatást: kulturális-nevelési és oktatási, kiadói tevékenység, színházak, társulatok, kulturális intézmények tevékenységei, művészeti alkotások, a nemzeti kisebbségek kultúrájával, életével és történelmével kapcsolatos tudományterületek, szabadidős tevékenységek, a nemzeti kisebbségek kultúrájának külföld felé történő bemutatása, a kultúrák közötti párbeszéd és megértés támogatása, a közös kulturális értékek és hagyományok megismerésének támogatása, külföldi csereprogramok és közös konferenciák, művészeti és egyéb vetélkedők szervezése gyerekek és fiatalok részére, a nemzeti kisebbségek kulturális örökségének védelme, digitalizálása, kreatív iparágak, és a nemzeti kisebbségi nyelvek szélesebb körű használatának támogatása.⁵⁰

A Kisebbségi Kulturális Alap élére a 2017 nyarán meghozott döntés alapján Molnár Norbert újságíró, az *Új Szó* című napilap korábbi főszerkesztője, jelenlegi főszerkesztő-helyettese került, aki kinevezése előtti meghallgatásán elmondta, hogy az Alapnak négy pillérré kellene támaszkodnia, melyek a működőképesség, a függetlenség, az átláthatóság és a hasznosság. Kiemelte, hogy a KKA létrejötte mérföldkő a nemzeti kisebbségek kulturális életében, és a jelenlegi kormányzati hatalomnak nem lehet beleszólása a döntéshozatalba, mivel a szakmai bizottságok gyakorlatilag átveszik az igazgatást. A támogatások odaítélési folyamatának Molnár szerint érthetőnek és időben behatárolhatóknak kell lennie, azaz minden egyes pályázónak időben meg kell tudnia, hogy projektjét támogatják-e vagy sem.⁵¹ Az Alap szakmai tanácsának tagjait 2017 októberében választották meg; első pályázati felhívását pedig 2017. december 27-én írta ki, melyre 2018. február 5-éig lehetett pályázni.⁵²

Rigó Konrád, a Híd által delegált kulturális államtitkár ez év elején elmondta, hogy a Kulturális Alap volt az eddigiekben első kiemelt célja, míg a második a kulturális minisztériumon belül működő kisebbségi kulturális osztály működésének elindítása, mely hét év után állt fel újra. Ez az osztály fogja összegezni a Kisebbségi Kulturális Alap működésének tapasztalatait, és várhatóan az év folyamán egy törvénymódosítást készít elő, amely megkönnyítheti az Alap mindennapi munkáját. Az újból létrehozott osztály első feladata, hogy elemzést készítsen a regionális, illetve a kisebbségi kultúrák

⁴⁹ RAVASZ Ábel: *Miért jó az új Kisebbségi Kulturális Alap?*, a Most-Híd hivatalos honlapja, <<http://www.most-hid.sk/hu/ravas-z-abel-miert-jo-az-uj-kisebbségi-kulturalis-alap?>> (letöltve: 2017. 10. 05.).

⁵⁰ Zákon č. 138/2017, 1. cikk, 15. bekezdés (1).

⁵¹ L.: Molnár Norbert lesz a Kisebbségi Kulturális Alap első igazgatója, *hitek.sk*, 2017. július 12., <<http://www.hitek.sk/belfold/20170712181507/Molnar-Norbert-lesz-a-Kisebbségi-Kulturalis-Alap-első-igazgatója.html>> (letöltve: 2018. 02. 09.).

⁵² Felállt a Kisebbségi Kulturális Alap, *Új Szó*, <<https://uj szo.com/kozelet/felallt-kisebbségi-kulturalis-alap>> (letöltve: 2018. 02. 09.).

jogi helyzetéről Szlovákiában és a környező V4-es országokban, valamint koncepcionális és stratégiai anyagokat dolgozzon ki a kisebbségi kultúrák jelenlegi helyzete és igényei alapján.⁵³

Az MKP alelnöke, Óry Péter szintén rendkívül hasznosnak tartja a magyar kisebbség kultúrájára fordított összeg növekedését, azonban azt is figyelembe vette, hogy a szlovákiai magyar kulturális intézmények működése és működtetése elképzelhetetlen az anyaországból érkező támogatások nélkül, hiszen Magyarország évente 8-9 milliárd forinttal támogatja ezt a munkát.⁵⁴

Az MKP elnöke, Menyhárt József szerint az elfogadott törvénynek van pár zavaró hibája, amely a jelenlegi „rendszeren belül” is megoldható lett volna. Példaként említi, hogy a törvényben nem került rögzítésre, hogy a Kisebbségi Kulturális Alap a kisebbségek nyelvén is közzétegye pályázati felhívásait, vagy akár kisebbségi nyelven is fogadhasson be pályázatokat. További vitatható kérdés, hogy az Alap éves keretösszegéből a magyarok számára megállapított 53% meglehetősen aránytalan, mivel a szlovákiai kisebbségeken belül 70% feletti a magyarok aránya, valamint az eredeti javaslatban még 59% szerepelt. Menyhárt azt is megemlíti, hogy csak a magyarországi szlovákok kapnak majdnem akkora összeget, mint amekkorát a szlovákiai magyarok kapnak majd az Alaptól, pedig számbelileg tizedannyian sincsenek, így ha magyarországi mércével mérik, akkor a szlovákiai magyaroknak nem 4, hanem 40 millió eurónyi összeg járna a szlovák költségvetésből.⁵⁵

Menyhárt egyik nyilatkozatában azt is kifejtette, hogy a magyar ügyek szintjén jelenleg a kormányban csupán kármentés folyik, úgy az iskolaügyben, mint a kétnyelvű táblák esetében, ami felemás megoldásnak tekinthető. A Kisebbségi Kulturális Alap az egyetlen előrelépés, de az MKP elnöke szerint jóval ambiciózusabbak is lehetnek a szlovákiai magyarok, és kérhetnék a kormánytól azt, ami jár.⁵⁶

A Kulturális Alap létrehozása a szlovákiai kisebbségek szempontjából mindenképpen pozitívumként könyvelhető el, azonban működésének és az álta-

⁵³ Kisebbségügyi osztály jött létre a kulturális minisztériumban, *Most-Híd* honlap, <<http://www.most-hid.sk/hu/kisebbssegugyi-osztaly-jott-letre-kulturalis-minisztériumban>> (letöltve: 2018. 02. 09.).

⁵⁴ NAGY Emese: Mi lesz a Kisebbségi Kulturális Alap igazi szerepe?, *Felvidék Ma*, <<http://felvidek.ma/2017/07/mi-lesz-a-kisebbségi-kulturalis-alap-igazi-szerepe/>> (letöltve: 2018. 02. 05.).

⁵⁵ MENYHÁRT József: Alappal vagy alaptalanul?, *hírek.sk*, <<http://www.hirek.sk/velemeney/20170606084607/Menyhart-Jozsef-Alappal-vagy-alaptalanul.html>> (letöltve: 2018. 02. 05.).

⁵⁶ NESZMÉRI Tünde: Menyhárt József: Hiszek a közösségünkben, *Felvidék Ma*, <<http://felvidek.ma/2018/01/menyhart-jozsef-hiszek-a-kozossegunkben/>> (letöltve: 2018. 02. 09.).

la támogatott tevékenységek hozadékanak elemzésére még várni kell. Tény azonban, hogy nem létezik tökéletesen felépített támogatási rendszer, így bizonyára negatívumokkal is számolni kell majd.

Minority SafePack

Ahogy az Alap működésével nemcsak kisebbségi szempontból fontos tematikája, hanem aktualitása miatt is foglalkozni kell, úgy a Minority SafePack kisebbségvédelmi kezdeményezés is rendkívül időszerű jellege miatt kerül elemzésre.

E polgári kezdeményezés előkészítésén 2011 óta dolgozik a FUEN (Federal Union of European Nationalities / Európai Nemzetiségek Föderatív Uniója), a Romániai Magyar Demokrata Szövetség, a Dél-Tiroli Néppárt és az Európai Kisebbségek Ifjúsági Szervezetének tagjaiból álló munkacsoport.⁵⁷ Köztudott, hogy Európa 47 államában kb. 340 történelmi kisebbség él, számuk meghaladja a 100 milliót, ami azt jelenti, hogy minden hetedik európai polgár valamely történelmi kisebbség vagy etnikum tagja. Ezzel összefüggésben a *Minority SafePack Initiative* kezdeményezés alapjául szolgáló dokumentum megfogalmazza, hogy Európában e kisebbségek védelme még sok esetben hiányos, elterjedt e személyek hátrányos megkülönböztetése és társadalmi kirekesztése, s regionális és kisebbségi nyelvek többsége veszélyeztetett, így az Európai Bizottságnak gyorsabban kéne reagálnia ezekre a kihívásokra.⁵⁸ Fontos, hogy a veszélyeztetett nyelveket az EU megvédje, javasoljon nyelvoktatási módszereket a regionális és kisebbségi nyelvekre fókuszálva.

Az európai polgári kezdeményezés jogalkotási javaslat előterjesztésére kéri az Európai Bizottságot az említett ügyben, melyben az esetleges jogszabály megalkotása az unió hatáskörébe tartozik. A polgári kezdeményezést a 28 uniós tagország közül legalább 7-ből származó, legkevesebb 1 millió uniós polgárnak kell támogatnia. A 7 tagállam mindegyikében össze kell gyűjteni a minimálisan szükséges számú aláírást.⁵⁹

A Bizottság a kezdeményezést 2017. április elején regisztrálta, ami azt jelenti, hogy 2018. április 4-ig kell összegyűjteni az egymillió aláírást.

⁵⁷ L. a Federal Union of European Nationalities (FUEN) hivatalos honlapját: <<https://www.fuen.org/hu/temaink/europai-polgari-kezdemenyezes/>> (letöltve: 2017. 09. 21.).

⁵⁸ *Minority SafePack Initiative*, 4. p., <https://www.fuen.org/fileadmin/user_upload/main-activities/MSPI/MSPI-Safepack-HU-mit-aufkleber_260215.pdf> (letöltve: 2017. 09. 21.).

⁵⁹ Az Európai Bizottság hivatalos honlapja: <<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome?lg=hu>> (letöltve: 2018. 02. 09.).

A kezdeményezés szerint a nemzeti, regionális és kisebbségi nyelvi közösségek többsége erősen kötődik ahhoz a régióhoz, melyben él, így ők ideális hídverők lehetnek az Európai Unió régiói között. Ezt a lehetőséget értéknek kell tekinteni, hiszen e kohéziós tényező javítása a teljes lakosság gazdasági fejlődésének alapjául szolgálhat.⁶⁰ Ami azonban e kisebbségek képviselőit illeti, ez sok esetben hiányzik, elsősorban azért, mert lélekszámuk nem éri el azt a szintet, hogy saját képviselőhöz jussanak, ami azt is jelenti, hogy követeléseik többnyire egyáltalán nem jutnak el az EU intézményeihez. Az ezzel kapcsolatos új irányelvnek egyenlőséget támogató intézkedéseket kell tartalmaznia, a tagállamokat kötelezni kell a pozitív megkülönböztetés engedélyezésére, ami a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek egyenlősége irányába mozdítaná el a mérleget.⁶¹ A kezdeményezés ezen kívül több irányelv módosítását is javasolja; az uniós jogalkotást a kisebbségekhez közelítené, a kisebbségi közösségek nagyobb mértékű támogatását célozza meg, figyelembe véve és előtérbe helyezve a regionális sokféleség népszerűsítését, a diszkriminációmentességet és a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak tiszteletben tartását. A kezdeményezést az online felületen 2018 februárjáig több mint 220 ezer EU-állampolgár írta alá, Szlovákiából eddig több mint háromezren, míg Magyarországról több mint 33 ezren támogatják az indítványt,⁶² valamint az aláírások gyűjtése papír alapon is folyik.

Az aláírásgyűjtés szlovákiai koordinátora az MKP, ezen belül is Berényi József, aki 2018 januárjában megfogalmazta, hogy arra számított, az aláírásgyűjtés rutinszerű feladat lesz, de nem lett az, viszont a Szlovákia által vállalt 50 ezres kvóta már teljesítésre, aláírásra került. A szlovákiai gyűjtésbe többek között a református egyház, a Csemadok, a cserkészszövetség, a Diákhálózat és a Szlovákiai Magyarok Kerekasztala is bekapcsolódott. A gyűjtés Berényi elmondása alapján helyenként nehézségbe ütközik: a petíciós ív túl bonyolult, kitöltése tovább tart, mint más petícióknál. A SafePack ügye az MKP és Híd között további feszültséget okozott, mivel több Híd-képviselő szerint az MKP kisajátította az aláírásgyűjtést, míg az MKP szerint a Híd is csatlakozhatott volna ehhez, külön meghívás nélkül.⁶³

A Híd európai parlamenti képviselője, Nagy József kijelentette, hogy a FÜEN lesz a hibás, ha nem sikerül összegyűjteni április 4-ig a szükséges egymillió aláírást a Minority SafePack-kampányban. A Híd képviselői annak ellenére is csatlakoztak a kezdeményezéshez, hogy az aláírásgyűjtésben a

⁶⁰ *Minority SafePack Initiative*, 7. p.

⁶¹ *Uo.*, 8. és 10. p.

⁶² Az adatok állását 2018. február 1-jén L.: <<https://ec.europa.eu/citizens-initiative/32/public/#/>>. További információk és statisztikák a kezdeményezés hivatalos honlapján: <http://www.minority-safepack.eu/>.

⁶³ *Minority SafePack: „nem dőlhetünk hátra”, Új Szó*, <<https://ujso.com/kozelet/minority-safepack-nem-dolhetunk-hatra>> (letöltve: 2018. 02. 13.).

FUEN egyedül az MKP-t nyilvánította ki partnernek, ahelyett, hogy bevonta volna az egész kisebbségi társadalmat. Ennek ellenére azonban kiállt a kezdeményezés mellett és felszólított mindenkit annak aláírására.⁶⁴ Nagy kifejtette azt, hogy pártja támogatja a Minority Safepacket, már csak azért is, mivel ez is csak megerősítheti a saját kezdeményezésüket az Európai Parlamentben az uniós kisebbségi jogminimum elérésére.⁶⁵

Említést érdemel az a tény is, hogy 2017 őszén Szlovákia, Románia oldalán, csatlakozott ahhoz a luxemburgi bírósági perhez, amelynek célja a Minority SafePack európai kisebbségi kezdeményezés ellehetetlenítése. A kezdeményezés bíróságon való megtámadását a szlovák külügyminisztérium kezdeményezésére a Lucia Žitňanská, a Híd képviselője által vezetett igazságügyi minisztérium hajtotta végre. Románia és Szlovákia már 2013-ban is megtámadta a kezdeményezést az uniós bíróságon, de végül elvesztették a pert, így 2018-ban elindulhatott az aláírásgyűjtés. A két ország kormányai számára nyilvánvalóan elfogadhatatlan és „félelmetes”, hogy sikeres aláírásgyűjtés esetén az Európai Unió minden tagállamában biztosítaná, hogy a kisebbségek jogai közelítsenek a nyugat- és észak-európai kisebbségi jogok színvonalához.⁶⁶ A román kormány egyébként azzal érvelt, hogy a szóban forgó polgári kezdeményezés kizárólag a nemzeti és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogvédelmére, nem pedig a kulturális sokszínűség elősegítésére irányul.⁶⁷ Románia megpróbálja megelőzni, hogy az unió olyan területekre is kiterjessze jogalkotási kompetenciáit, ami a tagállamok szuverenitásának része (mint például a nemzeti kisebbségekhez tartozók jogainak védelme).

Ahogy a Kisebbségi Kulturális Alap működésének elemzésére várni kell, úgy e polgári kezdeményezés sikerességének megítélése is a jövőben válik majd lehetségessé. Összességében elmondható, hogy mind az MKP, mind a Híd kiáll a Minority SafePack mellett, és a kezdeményezés sikeressége mindkettőjük érdeke is, azonban ez esetben is megállapítható, hogy a két

⁶⁴ MKP–Híd harc a Minority SafePack miatt, *Új Szó*, <<https://ujso.com/mkp-hid-harc-minority-safepack-miatt>> (letöltve: 2018. 02. 13.).

⁶⁵ L.: NAGY József: A Híd támogatja a Minority Safepack-et, de elítéli annak politikai kisajátítását, *Most-Híd*, 2017. október 17., <<http://www.most-hid.sk/hu/nagy-jozsef-hid-tamogatja-minority-safepack-et-de-eliteli-annak-politikai-kisajatitast>> (letöltve: 2018. 02. 13.).

⁶⁶ MKP: Szlovákia tényleg megtámadta az európai kisebbségvédelmi kezdeményezést, de a karaván halad, *Körkép*, <<http://www.korkep.sk/cikkek/politika/2017/10/13/mkp-szlovakia-tenyleg-megtamadta-az-europai-kisebbssegvedelmi-kezdemenyezest-de-a-karavan-halad>> (letöltve: 2018. 02. 13.).

⁶⁷ A Most-Híd indítványára támadta meg Szlovákia az európai kisebbségvédelmi kezdeményezést, *Felvidék Ma*, <<http://felvidek.ma/2017/10/a-most-hid-inditvanyarata-madta-meg-szlovakia-az-europai-kisebbssegvedelmi-kezdemenyezest/>> (letöltve: 2018. 02. 13.).

párt összefogásával jobb eredményeket lehetne, lehetett volna elérni, mint külön-külön.

Kérdéses tehát, hogy a SafePack aláíróinak száma eléri-e az egymilliót. Ha ez nem történik meg, akkor természetesen az aláírók magas (bár egymillió alatti) száma még mindig megfelelő hivatkozási alapot nyújthat a témával való foglalkozásra, azonban a kötelező erejű jogszabályi szinthez kétségkívül szükségeltetik az említett küszöb elérése.

Konklúzió

Az etnikai pártok mint egy vagy több etnikum érdekeiért síkra szálló csoportosulások helyzete a kilencvenes évektől jelentős változásokon ment keresztül, ami Közép-Kelet-Európában elsősorban történelmi okoknak köszönhető, illetve az európai integráció hatása sem elhanyagolható az egyes országok kisebbségekhez, kisebbségi pártokhoz való viszonyulása szempontjából.

A jelen tanulmány által vizsgált két szlovákiai párt egyike, az MKP etnikai pártként a szlovákiai magyar közösség jogainak tiszteletben tartásáért száll síkra, azonban lehetőségei és politikai érdekérvényesítése a parlamenti jelenlét hiányában korlátokba ütközik. A tanulmány által említett eddig elért kezdeményezéseken túl az MKP a Magyarországgal való kapcsolatok ápolásában játszik nagy szerepet, ami egyedüli szlovákiai magyar etnikai párt legéből is fakad. A jelen írásban említett vasúti kétnyelvűség vagy a Minority SafePack kezdeményezés aláírásgyűjtése alátámasztja politikai jelenlétük fontosságát, de szembeütnek az is, hogy a kisebbségi jogok kikényszerítése, biztosítása sok esetben hosszú folyamat eredménye.

A Most-Híd vegyes és parlamenti pártként képes nagyobb politikai erővel kiállni a magyar és egyéb kisebbségek érdekei mellett, és a tanulmány által is említett néhány kulturális és közlekedési területekkel összefüggő (és egyéb) kérdésekben miniszteri, államtitkári szinten is segíteni tudja egyes célkitűzések elérését. A párt kooperatív, kompromisszumkereső vonalat követ, ami azonban sok esetben a szlovákiai magyar közösség egyes tagjaiból ellenérzéseket vált ki, mintegy a szlovák többségbe való beolvadásnak tekintve lépéseiket. Tagadhatatlan azonban, hogy például a Kisebbségi Kulturális Alap létrehozásában vagy akár a közigazgatási és polgári peres eljárások kisebbségi nyelvű beadványainak lehetővé válása szempontjából tett erőfeszítéseik előrelépést jelentenek a szlovákiai magyar közösség számára.

A nagyobb fokú előrehaladást azonban az jelentené, ha a két párt együttműködést alakítana ki egyes kulcsfontosságú területeken. Közös célkitűzések megvalósítása által sok esetben hatékonyabb és tartósabb eredményeket lehetne elérni, ehhez azonban az egymás iránt meggyengült (vagy talán megszűnt) bizalmi légkör helyreállításán keresztül vezet az út.